

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-115>

УДК 336.1;336.3

Державний борг України: стан та управління на сучасному етапі

Шелест О.Л.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Сидоренко О.О.

старший викладач
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

У статті проаналізовано динаміку державного боргу України, виявлено тенденції та специфічні особливості формування державного боргу, обґрунтовано концептуальні засади щодо вдосконалення механізму управління державним боргом та його обслуговування в умовах перехідної економіки України. Розглядаючи управління державним боргом значну увагу приділено ефективності його функціонування як чинника, що впливає на економічну безпеку держави. Визначено, що одним із завдань управління державним боргом є мінімізація витрат на залучення, обслуговування, зокрема погашення державного боргу

Ключові слова: державний бюджет, державний борг, дефіцит бюджету, державні трансферти, управління державним боргом.

Шелест А.Л., Сидоренко О.А. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ УКРАИНЫ: СОСТОЯНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В статье проанализирована динамика государственного долга Украины, выявлены тенденции и специфические особенности формирования государственного долга, обоснованы концептуальные основы усовершенствования механизма управления государственным долгом и его обслуживания в условиях переходной экономики Украины. Рассматривая управление государственным долгом, значительное внимание уделено эффективности его функционирования как фактора, влияющего на экономическую безопасность государства. Определено, что одной из задач управления государственным долгом является минимизация затрат на привлечение, обслуживание, в том числе погашение государственного долга.

Ключевые слова: государственный бюджет, государственный долг, дефицит бюджета, государственные трансферты, управление государственным долгом.

Shelest O.L., Sidorenko O.O. NATIONAL DEBT OF UKRAINE: BEING AND MANAGEMENT IS IN THE MODERN STAGE

The dynamics of the state debt of Ukraine is analyzed in the article, found out tendencies and specific features of forming of national debt, grounded conceptual principles in relation to perfection of mechanism of management and his service a national debt in the conditions of transitional economy of Ukraine. Considering the management of public debt, considerable attention is paid to the effectiveness of its functioning as a factor affecting the economic security of the state. It is determined that one of the tasks of public debt management is minimizing the costs of attracting, servicing, in particular, repayment, public debt.

Keywords: The state budget, national debt, deficit of budget, state transferti, management a national debt.

Постановка проблеми. Державний борг є невід'ємною складовою економік більшості країн світу та потужним важелем макроекономічної політики держави. Проблема державного боргу постала перед вітчизняною економікою починаючи зі становлення її незалежності. Протягом всього періоду функціонування української економічної системи розмір державного та гарантованого державою боргу варіювався, однак ніколи не досягав

нульових значень. Процес формування державного боргу є динамічним, статистичні дані постійно оновлюються, що зумовлює потребу їх постійного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриттю теоретичних засад державного боргу присвячено праці видатних учених, зокрема, Дж. Б'юкенена, Дж. Кейнса, Дж. Мілля, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта та ін. Практичні й теоретичні аспекти управ-

ління державним боргом досліджували такі вітчизняні вчені, як О. Барановський, Т. Вахненко, І. Луніна, І. Лютий, В. Федосов та ін. Автори єдині в поглядах на проблему зростання зовнішньої заборгованості держави та необхідності розробки механізмів його обслуговування та регулювання. Водночас проблеми ефективності формування та управління державним боргом потребують додаткових досліджень.

Постановка завдання. Чутливість країни до величини державного боргу залежить від рівня розвитку фінансового ринку та якості функціонування його інфраструктури, стану боргових показників у попередні періоди, а найбільше від здатності уряду та центрального банку щодо вирішення низки принципових проблем, оскільки покращити стабільність обслуговування боргу можна як шляхом зниження рівня боргового навантаження, так і шляхом вдосконалення фінансової політики й реформування важливих економічних інститутів.

Виклад основного матеріалу. Розбудова ринкової економічної системи в Україні призвела до появи цілої низки чинників, що неоднозначно впливають на національну економіку. Аналогічні процеси відбуваються в більшості країн, що здійснюють ринкові перетворення.

Проблемність економічного розвитку, вплив національного капіталу за кордон, недостатність власних фінансових ресурсів для здійснення ринкових перетворень та інвестиційних вкладень, фінансування бюджетного дефіциту, проведення соціально-економічних реформ зумовлюють широке застосування класичної форми державного кредиту урядом України.

Автоматично відбувається зростання залежності національної економіки від зовнішніх запозичень, фінансової допомоги міжнародних фінансово-кредитних організацій та урядів інших країн.

Накопичення значного державного боргу, посилення боргового тиску на державний бюджет та економічний розвиток національної економіки, виникнення боргових криз як наслідок неплатоспроможності країни-боржника призводить до переростання національної кризи в міжнародну.

Інтернаціоналізація виробництва, капіталу, збуту, лібералізація міжнародного обміну, посилення відкритості національних економік, з одного боку, та зростання обсягів світової державної заборгованості, з іншого, потребує

вдосконалення управління всією фінансовою системою держави, зокрема управління державним боргом.

В Бюджетному кодексі під державним боргом розуміється загальна сума заборгованості, що складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, а також боргових зобов'язань держави, що набирають чинності в результаті виданих гарантій за кредитами на підставі законодавства чи договору [1]. Як зазначає дослідник [2] під управлінням державним боргом варто розуміти систему заходів, яка має здійснюватися урядом та окремими уповноваженими органами, особливо фінансовими, які пов'язані з розміщенням цінних паперів, погашенням позик, визначенням курсу облігацій на грошовому ринку, виконанням зобов'язань за державними запозиченнями та гарантій по зобов'язанням третіх осіб, взятих на себе державою або суб'єктом держави, обслуговування боргу з метою залучення додаткових фінансових ресурсів для вирішення загальнонаціональних завдань та покриття дефіциту державного бюджету.

Правове регулювання державного та гарантованого державою боргу в Україні здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного Кодексу України та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини, які виникають у зв'язку з погашенням та обслуговуванням державного та гарантованого державою боргу. Право на здійснення державних запозичень в межах Закону Про Державний бюджет України, належить державі в особі Міністра фінансів за дорученням Кабінету Міністрів України. Управління державним боргом в Україні здійснюється при тісній взаємодії і співпраці Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національного банку України та Державного казначейства України, що несуть відповідальність за розробку та реалізацію ефективної боргової стратегії держави, мета якої – забезпечення фінансової стабільності та боргової стійкості країни [5].

Головною причиною виникнення та збільшення державного боргу виступає дефіцит бюджету. Динаміка дефіциту бюджету України формує підґрунтя для щорічного зростання державного боргу [4].

Формування державного боргу України розпочалося з 1992 року. Недостатня кількість бюджетних ресурсів для фінансування державних програм, відсутність розвинутого національного фондового ринку та мож-

ливостей залучення ресурсів зі світового ринку визначили специфіку формування та структуру внутрішнього та зовнішнього боргу України [3].

Динаміка державного боргу в Україні за 2010-2017 рр. наведена в таблиці 1.

Аналіз показників, наданих Статистичною службою України, свідчить про те, що зберігається тенденція до збільшення державного боргу країни. На кінець 2017 року державний борг становив 2062002,2 млн грн., або 76331,1 млн дол. США. Зовнішній борг України зафіксований на рівні 1325210,0 млн грн., що майже вдвічі перевищує державний внутрішній борг.

За 2010-2017 рр. державний борг України зріс на 1745117,6 млн грн, що є майже у 7 разів більше у гривневому вираженні та у 2 рази більше у доларовому еквіваленті.

Роками найбільш інтенсивного боргового зростання можна назвати 2015-2016 рр., які характеризуються загостренням економічної нестабільності країни внаслідок високих валютних ризиків запозичень, а також полі-

тичної, фінансово-економічної та банківської кризи [4].

Структура державного боргу України за 2010 – 2017 рр. представлена в таблиці 2.

Аналіз структури державного боргу країни свідчить про те, що протягом всього періоду у структурі боргу України переважає зовнішній борг, що у середньому складає 61,8%. Девальвація національної валюти протягом 2014-2015 рр. призвела до зростання суми боргу та відповідних платежів за ним, що були номіновані в іноземній валюті.

В таблиці 3 представлена інформація щодо гарантованого державою боргу України за 2010-2017 рр.

Сума боргових зобов'язань резидентів України, за якими надано державні гарантії, на кінець 2017 року становила 307965 млн. грн., – 10499 млн. дол. США. Гарантований державою борг протягом 2011– 2017 рр. зріс у 3 рази. Так, найбільший приріст відзначено у 2014 році (+47,6%) та у 2015 році (+54,7%). Тенденцією можна вважати щорічне зростання гарантованого боргу України, але у відсотковому вира-

Таблиця 1

Державний борг України за 2010-2017 рр. (млн. грн.)

	Загальний борг			Зовнішній борг		Внутрішній борг	
	абсол. приріст	відн. приріст %		відн. приріст %		відн. приріст %	
01.01.2010	316884,6	-	-	211751,7	-	105132,9	-
01.01.2011	432235,4	+115350,8	+36,4	276745,6	+30,7	155489,8	+47,9
01.01.2012	473121,6	+40886,2	+9,5	299413,9	+8,2	173707,7	+11,7
01.01.2013	515510,6	+42388,9	+9,0	308999,8	+3,2	206510,7	+18,9
01.01.2014	584114,1	+68603,5	+13,3	300025,4	-2,9	284088,7	+37,6
01.01.2015	1100564,0	+516449,9	+88,4	611697,1	+103,9	488866,9	+72,1
01.01.2016	1572180,2	+471616,2	+42,9	1042719,6	+70,5	529460,6	+8,3
01.01.2017	1929758,7	+357578,5	+22,7	1240028,7	+18,9	689730,0	+30,3
01.12.2017	2062002,2	+132243,5	+6,9	1325210,0	+6,9	736792,2	+6,8

Таблиця 2

Структура Державного боргу України за 2010-2017 рр. (млн. грн.)

	Загальний борг	Зовнішній борг		Внутрішній борг	
			%		%
на 01.01.2010	316884,6	211751,7	66,8	105132,9	33,2
на 01.01.2011	432235,4	276745,6	64,0	155489,8	36,0
на 01.01.2012	473121,6	299413,9	63,3	173707,7	36,7
на 01.01.2013	515510,6	308999,8	59,9	206510,7	40,1
на 01.01.2014	584114,1	300025,4	51,4	284088,7	48,6
на 01.01.2015	1100564,0	611697,1	55,6	488866,9	44,4
на 01.01.2016	1572180,2	1042719,6	66,3	529460,6	33,7
на 01.01.2017	1929758,7	1240028,7	64,3	689730,0	35,7
на 01.12.2017	2062002,2	1325210,0	64,3	736792,2	35,7

Таблиця 3

Гарантований державою борг України за 2010-2017 рр. (млн. грн.)

Загальний гарантований борг		Зовнішній гарантований борг		Внутрішній гарантований борг	
		відн. приріст		відн. приріст	
на 01.01.2011	115848	-	103607	-	12241
на 01.01.2012	116292	+0,4	100081	-3,4	162111
на 01.01.2013	104138	-10,5	77009	-23,1	27129
на 01.01.2014	153744	+47,6	125881	+63,5	27863
на 01.01.2015	237908	+54,7	216449	+71,9	21459
на 01.01.2016	278927	+17,2	259843	+20,0	19084
на 01.12.2017	307965	+10,4	294685	+13,4	13280

Таблиця 4

Динаміка сукупного державного боргу та ВВП України у 2010-2017 рр. (млн. грн.)

Державний борг (всього)				ВВП			% боргу до ВВП	
на				за				
на 01.01.2010	316885	-	-	3а 2009	913345	-	-	34.7%
на 01.01.2011	432235	+115351	+36.4%	за 2010	1082569	+169224	+18.5%	39.9%
на 01.01.2012	473122	+40886	+9.5%	за 2011	1316600	+234031	+21.6%	35.9%
на 01.01.2013	515511	+42389	+9.0%	за 2012	1408889	+92289	+7.0%	36.6%
на 01.01.2014	584114	+68604	+13.3%	за 2013	1454931	+46042	+3.3%	40.1%
на 01.01.2015	1100564	+516450	+88.4%	за 2014	1566728	+111797	+7.7%	70.2%
на 01.01.2016	1572180	+471616	+42.9%	за 2015	1979458	+412730	+26.3%	79.4%
на 01.01.2017	1929759	+357579	+22.7%	за 2016	2383182	+403724	+20.4%	81.0%

женні сума зобов'язань з кожним роком зменшується. Величина внутрішнього гарантованого боргу, починаючи з 2014 року (+67,3%), значно скорочується – у 2017 році сума зобов'язань зменшилась на 30,4%. Це може свідчити про нездатність країни відповісти за своїми борговими зобов'язаннями у разі настання дефолту.

Обсяг державного боргу та його структура значною мірою визначають рівень боргового навантаження та стан платоспроможності країни. Загальноприйнятими показниками виміру боргового тягаря країни є: відношення суми державного боргу до ВВП, відношення суми державного боргу до доходів державного бюджету, відношення суми державного боргу до кількості населення в країні [2].

Вплив динаміки накопичення внутрішнього та зовнішнього державного боргу України на фінансово-кредитну й платіжну систему країни можна простежити на матеріалах таблиці 4.

Важливим оцінювальним показником рівня боргового навантаження є відношення державного боргу до ВВП, який дає змогу зіставити борг і ВВП. Динаміка прискореного зростання державного боргу, порівняно зі зростанням ВВП, свідчить про збільшення державного попиту на внутрішні та зовнішні ресурси швидшими темпами, ніж відбувається економічний розвиток країни.

Питання управління боргом повинно вирішуватися на державному рівні, тому що досягнення боргом певних критичних меж є реальною загрозою фінансовій безпеці держави, яка може проявлятися в обмеженні державного суверенітету. Вважається, що державний борг, який перевищує 50% ВВП, а витрати на його обслуговування – 30% експорту, становить загрозу країні. Україна достатньо близько знаходиться до цих значень, а враховуючи кредити, які залучалися в рамках програми

допомоги з боку МВФ, можна стверджувати, що ситуація може стати критичною [8].

Міжнародний валютний фонд і Світовий банк критичним рівнем цього показника вважають значення 150 %, але країни Європейського Союзу визначили критичним рівень 60 %. Україна, накопичуючи державний борг, перетнула позначку 60 % у 1999 році. Таким чином, з урахування національно-економічних особливостей економічної системи України доцільно орієнтуватися на критичний рівень цього показника в обсязі 60 % ВВП [7].

В таблиці 4 наведено динаміку сукупного державного боргу та ВВП України за 2010-2017 рр.

Дані таблиці 4 свідчать про те, що у 2012 році в Україні відбувалось зменшення співвідношення державного боргу і ВВП, але з 2013 року він почав швидко зростати та в 2017 році досяг найвищого рівня – 81%. На рисунку 1 показано відношення державного та гарантованого боргу до ВВП України за 2011-2017 рр.

Згідно Бюджетного кодексу України ст. 18 пункту 2, загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60% річного номінального обсягу валового вну-

трішнього продукту України. Це дає змогу зробити висновок, що таке співвідношення несе великі ризики для фінансової стійкості країни.

За даними Державного казначейства України протягом 2014-2017 рр. із держбюджету України виділили майже 755671,3 млн. грн. на погашення державного та гарантованого державою боргів. Видатки у 2017 році зросли на 31436,2 млн грн або на 32,04% порівняно з 2014 роком, коли показник із обслуговування державного боргу становив 98119,8 млн грн.

Погашення держборгу в 2017 році становило 129556,0 млн. грн., що в 3,3 рази нижче від показника 2015 року (416585,5 млн. грн.). Хоча при цьому рівень боргу збільшився майже у двічі.

В таблиці 5 та на рисунку 2 наведено інформацію щодо витрат по державному боргу за 2014-2017 рр. [2].

Загальна сума державного боргу України в 2017 році зросла на 8,3% – до 76,33 млрд доларів США або в гривневому еквіваленті на 22,7% – до 206,3 трлн. грн. (тобто в 20 разів більше, ніж погасили торік), Це становить 81,1% ВВП України за минулий рік.

Суми зовнішнього державного боргу по відношенню до ВВП в країнах ЄС наведені в таблиці 6 та на рисунку 3.

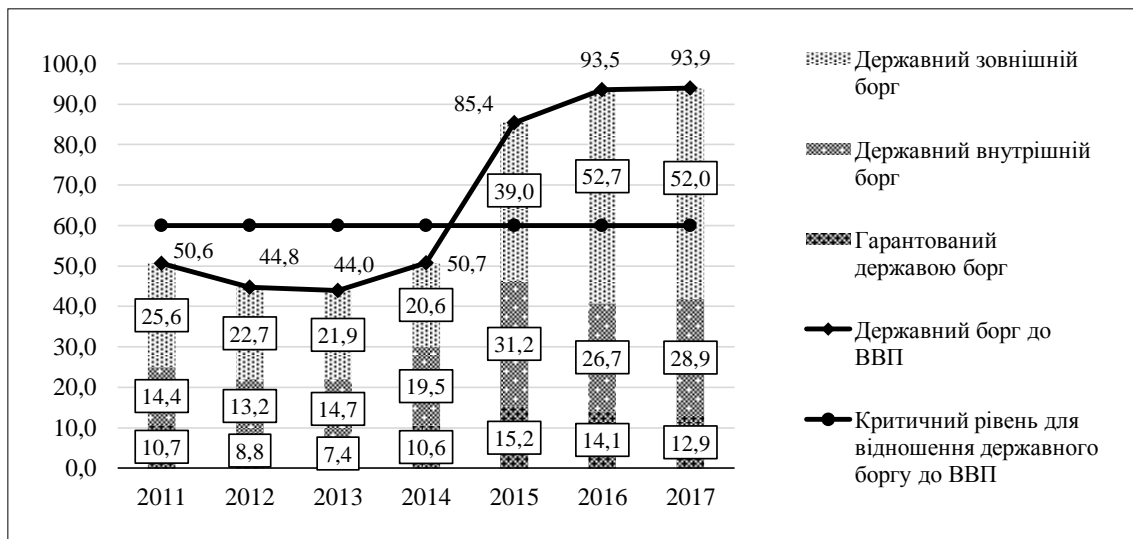

Рис. 1. Відношення державного та гарантованого боргу до ВВП України за 2011-2017 рр.

Таблиця 5

Виплати по Державному боргу за 2014-2017 рр. (млн грн)

Рік	Борг	Погашення
2014	584114,1	98119,8
2015	1100564,0	416585,5
2016	1572180,2	111410,0
2017	2062002,2	129556,0

Високий чи низький показник зовнішнього боргу будь-якої країни не завжди говорить про відповідний рівень життя. Головний показник рівня достатку людей будь-якої країни зале-

жить від того, як зовнішній борг співвідноситься до річного показника ВВП [2].

Показник державного боргу України знаходиться практично на одному рівні з такими краї-

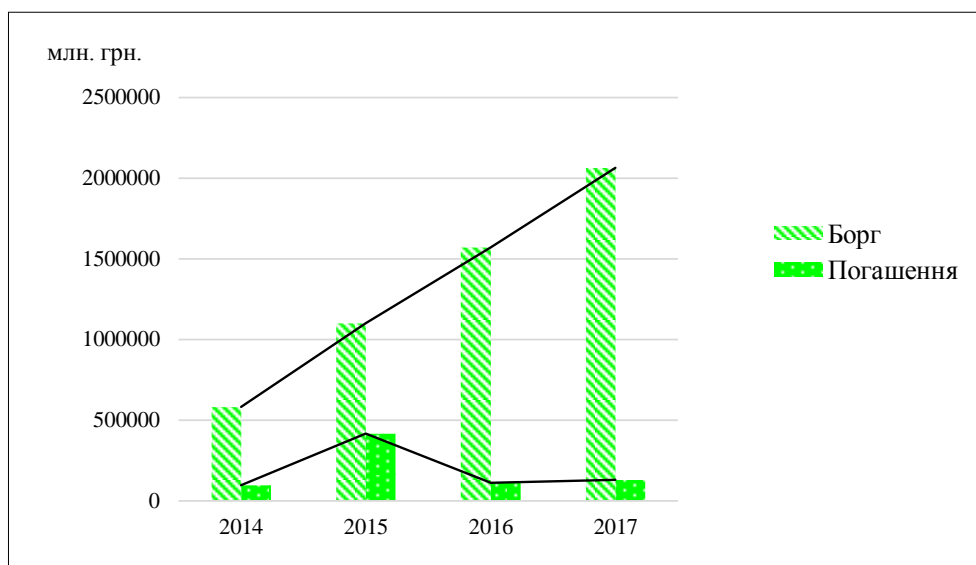

Рис. 2. Динаміка виплат Державного боргу України за 2014-2017 рр.

Таблиця 6

Зовнішній державний борг у відсотках від ВВП країн ЄС за 2017 р. (млн. дол. США)

Назва країни	Зовнішній борг	Модель управління ДБ	Зовнішній борг до ВВП (%)
Бельгія	1281000	Агентська модель	106,52
Німеччина	5624000	Агентська модель	65,88
Італія	2684000	Урядова модель	131,71
Люксембург	2146000	Урядова модель	22,13
Нідерланди	3733000	Агентська модель	64,89
Франція	5633000	Агентська модель	98,84
Великобританія	9836000	Агентська модель	87,92
Данія	484800	Банківська модель	47,73
Ірландія	484800	Агентська модель	84,6
Греція	506600	Агентська модель	181,3
Португалія	449000	Агентська модель	127,33
Іспанія	2570000	Урядова модель	98,47
Австрія	689100	Агентська модель	83,85
Фінляндія	544700	Агентська модель	66,25
Швеція	939900	Агентська модель	41,9
Латвія	40020	Агентська модель	34,67
Литва	34480	Урядова модель	41,42
Естонія	19050	Урядова модель	9,16
Мальта	97350	Банківська модель	60,78
Польща	344800	Урядова модель	52,85
Словаччина	75040	Агентська модель	51,89
Словенія	51650	Урядова модель	81,78
Чехія	128900	Урядова модель	40,97
Кіпр	95280	Банківська модель	95,32
Україна	1325210,0	Урядова модель	92,31

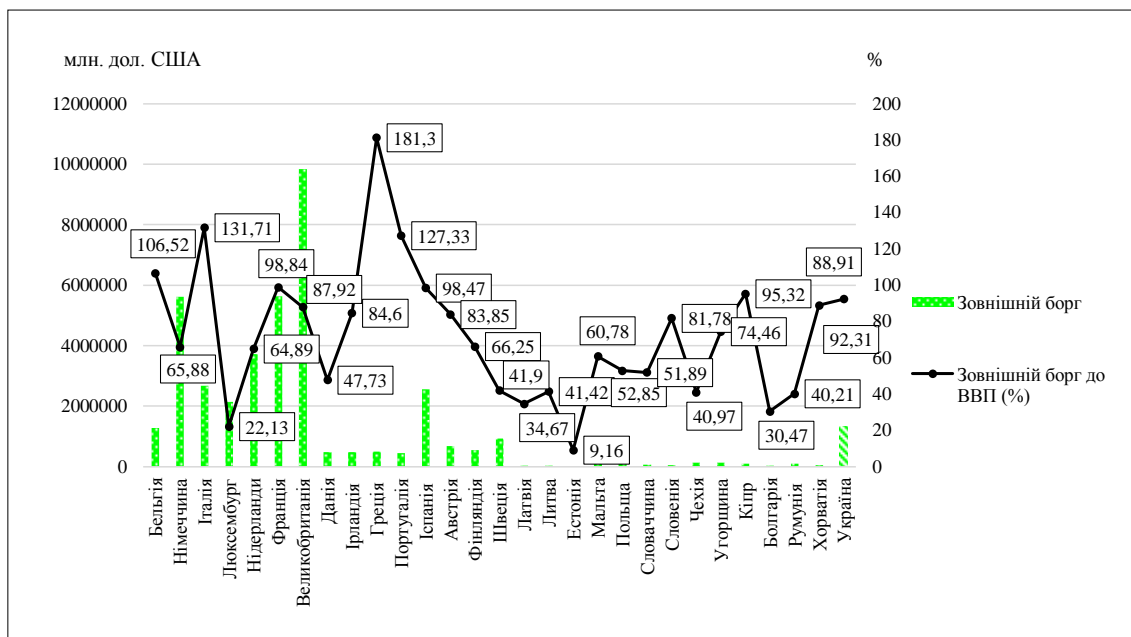

Рис. 3. Зовнішній державний борг країн ЄС до ВВП за 2017 рік

нами як Кіпр (95,32%), Іспанія (98,47%), Великобританія (87,92%) та Франція (98,84%). Кризові прояви набирають обороти в Іспанії, Португалії та в Італії. Оскільки глобальна фінансова система ретельно пов'язана, дана проблема виходить за рамки кордонів Євросоюзу [6].

Найбільший державний борг у 2017 році був зафіксований у Греції та склав 181,3% відносно ВВП. Причиною є те, що правління країни синтетично підтримує рівень життя населення, шляхом надання різних видів соціальних допомог, не використовуює кошти на реформацію економіки. Найменший – в Естонії (9,16% до ВВП країни). Але невеликий борг може означати не те, що економіка країни знаходиться у фазі піднесення, чи ви не хочете брати в борг, а те, що вам не хочуть за певних причин надавати кошти в кредит.

Висновки. Таким чином, розглядаючи управління державним боргом значну увагу треба приділяти ефективності його функціонування як чинника, що впливає на економічну безпеку держави. Одним із завдань управління державним боргом є мінімізація витрат на залучення, обслуговування, зокрема погашення, державного боргу.

Під час розгляду кредитних проектів уряду України необхідно враховувати специфіку отримання позикових коштів від різних кредиторів. У разі отримання фінансових ресурсів на економічно невиправданих умовах створюється ситуація, коли держава потенційно не в змозі виконати всі висунуті вимоги, розраховатися за кредитними ресурсами та отримати економічну вигоду від здійснення запозичень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456–VI // Голос України. 2010. № 143. 4 липня.
2. Колупасва І. В. Управління державним боргом: аналіз, методи на шляхи вдосконалення. Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. 2018. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4011&i=15>.
3. Терес Ю. С. Політика у сфері державного боргу в умовах глобальної економічної кризи. Бізнес Інформ. 2017. № 12. С. 370-374.
4. Баула О. В. Державний борг України: оцінка поточного стану та шляхи оптимізації його рівня та структури [Електронний ресурс] / В. Баула, В. Я. Голюк, В. О. Салабай // Економічний форум. 2017. № 2. С. 238-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2017_2_41
5. Сальникова Т. В. Державний борг України: оцінка та шляхи підвищення ефективності управління. Економічний вісник університету. 2017. Вип. 33(1). С. 385–394. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_33\(1\)_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_33(1)_48).
6. Доброскок С. С. Удосконалення системи управління державним боргом і посилення стійкості державних фінансів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. № 2. С. 77-80.

7. Софієнко А. П. Етапи та особливості формування зовнішнього державного боргу України. *Финансовые услуги*. 2017. № 6. С. 24-28.

8. Федоров В. Зовнішній державний борг суверенної України. *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 175-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2017_2_29

REFERENCES:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 r. #2456–VI // *Holos Ukrainy*. 2010. #143. 4 lypnia.

2. Kolupaieva I. V. Upravlinnia derzhavnym borhom: analiz, metody na napriamy vdoskonalennia. *Visnyk Volynskoho instytutu ekonomiky ta menedzhmentu*. – 2018. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4011&i=15>.

3. Teres Yu. S. Polityka u sferi derzhavnogo borhu v umovakh hlobalnoi ekonomichnoi kryzy. *Biznes Inform*. 2017. #12. S. 370–374.

4. Baula O. V. Derzhavnyi borh Ukrainy: otsinka potochnoho stanu ta napriamy optymizatsii yoho rivnia ta struktury [Elektronnyi resurs] / V. Baula, V. Ya. Holiuk, V. O. Salabai // *Ekonomichni forum*. 2017. #2. S. 238-242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2017_2_41

5. Salnykova T. V. Derzhavnyi borh Ukrainy: otsinka ta napriamy pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia. *Ekonomichni visnyk universytetu*. 2017. Vyp. 33(1). S. 385–394. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_33\(1\)_48](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2017_33(1)_48).

6. Dobroskok S. S. Udoskonalennia systemy upravlinnia derzhavnym borhom i posylennia stiikosti derzhavnykh finansiv. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Seria: Ekonomichni nauky*. 2017. #2. S. 77-80.

7. Sofiienko A. P. Etapy ta osoblyvosti formuvannia zovnishnoho derzhavnogo borhu Ukrainy. *Fynansovye usluhy*. 2017. #6. S. 24-28.

8. Fedorov V. Zovnishnii derzhavnyi borh suverennoi Ukrainy. *Yurydychnyi visnyk*. 2017. #2. S. 175-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2017_2_29

Government debt of Ukraine: state and management at the present stage

Shelest O.L.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Kharkiv Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics

Sydorenko O.O.

Senior Instructor
Kharkiv Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics

The development of the market economy system in Ukraine has led to the emergence of a number of factors that have an unequivocal impact on the national economy. Similar processes occur in most countries that carry out market transformations.

The problemat�city of economic development, the outflow of national capital abroad, the lack of its own financial resources for market transformation and investment, the financing of the budget deficit, and the implementation of socio-economic reforms determine the widespread use of the classical form of government loan by the government of Ukraine.

The national economy's dependence on external borrowing, financial assistance from international financial institutions and governments of other countries is increasing automatically.

Accumulation of a significant public debt, strengthening of debt pressure on the state budget and the economic development of the national economy, the emergence of debt crises as a result of the insolvency of the debtor country lead to the growth of the national crisis into the international one.

Internationalization of production, capital, sales, liberalization of international exchange, strengthening the openness of national economies, on the one hand, and the growth of the

volume of world public debt, on the other hand, require the improvement of management of the entire financial system of the state, in particular, public debt management.

For 2010–2017, Ukraine's public debt increased by 1745117.6 million UAH, which is almost 7 times higher in hryvnia terms and 2 times higher in dollar terms.

The years of the most intense debt growth can be called 2015–2016, which are characterized by aggravation of the country's economic instability as a consequence of high currency borrowing risks, as well as political, financial, economic, and banking crises.

Considering the management of public debt, a significant attention should be paid to the effectiveness of its functioning as a factor affecting the economic security of the state. One of the tasks of public debt management is to minimize the costs of attracting, servicing, in particular repayment, of public debt.

When considering the loan programs of the government of Ukraine, it is necessary to take into account the specifics of borrowing from different creditors. In the case of obtaining financial resources on economically unjustified conditions, a situation is created where the state is potentially unable to fulfil all the requirements, to pay off the credit resources, and to obtain an economic benefit from borrowing.